

Силабус навчальної дисципліни
«Паліативна і хоспісна медицина»

Кафедра клінічної імунології,
алергології та загального
догляду за хворими

Спеціальність	222 Медицина
Освітня програма	22 Охорона здоров'я
Рівень вищої освіти	Другий магістерський
Ступінь вищої освіти	Магістр
Статус дисципліни	Вибіркова
Рік підготовки	6 рік навчання /XI-XII - й семестри
Мова викладання	Українська
Кількість кредитів ЄКТС	3
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Практичні заняття – 20 год. (XI семестр – 10 год., XII семестр – 10 год.) Самостійна робота – 70 год. (XI семестр – 35 год., XII семестр – 35 год.)
Форма підсумкового контролю	XII семестр – залік
Інформація про керівника курсу / викладачів	Практичні заняття: док. пед. наук, проф. Ястремська Світлана Олександрівна, 0671021184, yastremska@tdmu.edu.ua ; канд. мед. наук, доц. Рега Надія Іванівна, 0679303559, rega@tdmu.edu.ua ; канд. мед. наук, доц. Зарудна Ольга Ігорівна, 0977463648, zarudna@tdmu.edu.ua канд. мед. наук, асист. Коцаба Юлія Ярославівна, 0986226092, kotsaba@tdmu.edu.ua
Місцезнаходження кафедри та місце проведення курсу	Кафедра клінічної імунології, алергології та загального догляду за хворими вул. Коцюбинського,3, м. Тернопіль, 46001, тел.: (0352) 43-09-27 https://cia-gpc.tdmu.edu.ua/ E-mail - klin_immunilogy@tdmu.edu.ua
Дні занять	Згідно діючого розкладу занять
Консультації	<i>Очні консультації:</i> 17 ⁵⁰ -20 ³⁰ згідно розкладу кафедри 5 днів на тиждень за попереднім записом на кафедрі або через систему Moodle <i>Онлайн-консультації:</i> 17 ⁵⁰ -20 ³⁰ згідно розкладу кафедри 5 днів на тиждень за попереднім записом через систему Moodle
Розміщення	https://moodle.tdmu.edu.ua/course/view.php?id=4086

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для:

- спеціальності 222 «Медицина», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», (другий магістерський рівень вищої освіти) із кваліфікацією «Лікар».

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр», відповідних кваліфікацій та спеціальностей у вищих навчальних закладах МОЗ України з урахуванням стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки здобувачів вищої освіти, обговореного та затвердженого на засіданні Вченої Ради Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України 25.06.2020 року та введених у дію наказом ректора № 244 від 25.06.2020 року.

В загальній структурі освітньої програми навчальна дисципліна «Паліативна і хоспісна медицина» належить до вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки магістрів медицини.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної вибіркової дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» є набуття майбутніми лікарями практичних навичок лікування інкурабельних пацієнтів, засвоєння принципів паліативної медицини, ознайомлення з психологічними, соціальними і моральними аспектами спілкування з хворими і їх родичами.

Основними завданнями вивчення вибіркової дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» є:

- сформувати у студентів розуміння концепції і принципів паліативної медичної допомоги;
- сформувати у студентів вміння правильно оцінювати клінічні прояви захворювання при його прогресуванні та обґрунтувати перехід від радикального до паліативного лікування;
- сформувати у студентів вміння застосовувати основні методи інструментальної та медикаментозної корекції болю та інших ускладнень захворювання;
- сформувати у студентів знання психологічних, етичних, соціальних та релігійних аспектів паліативної медицини;

сформувати у студентів вміння оцінювати якість життя хворих і визначати найбільш суттєві фактори, котрі впливають на неї.

Опис навчальної дисципліни (анотація).

Цей курс розроблений, щоб запропонувати лікарям, інформацію та навички, необхідні для надання якісної паліативної допомоги пацієнтам із невиліковними захворюваннями в різних практичних умовах. Він стосується оцінки та управління сучасними проблемами паліативної допомоги, включаючи фізичні, психологічні, соціальні та духовні / екзистенційні джерела страждань, яких зазнають пацієнти та їхні сім'ї.

Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» здійснюється студентами на 6 курсі, в XI-XII семестрах.

3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ДИСЦИПЛІНИ

Пререквізити (Prerequisite) дисципліни: Вивчення дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» орієнтується на базових знаннях з навчальних дисциплін, здобутих на попередніх рівнях освіти, а саме: анатомії людини, нормальної фізіології, патологічної фізіології, пропедевтики у внутрішній медицині, фармакології, онкології, внутрішніх хвороб. Організація роботи студентів передбачає формування понятійно-категоріального масиву інформації з кожної теми, практичної роботи, контрольних питань та самостійних завдань.

Постреквізити (Postrequisite) дисципліни: В результаті вивчення курсу студенти другого магістерського рівня вищої освіти можуть використовувати результати навчання при вивченні кардіології, неврології, хірургії, психіатрії, онкології, а також при написанні тез конференцій, наукових публікацій в українських та закордонних виданнях, навчанні і стажуванні за кордоном (участь в дослідницьких грантах та стипендіях), навчанні в аспірантурі.

У результаті вивчення дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» студент повинен знати:

- формування і розвиток ідеї хоспісного руху та паліативної допомоги;
- дефініції ПХД, еволюцію поглядів;
- сутність, принципи, складові ПХД;
- філософію ПХД;
- поняття процесу помирання (фази) та смерті;
- поняття «невиліковної хвороби»;
- характеристику інкурабельного пацієнта;
- поняття якості життя пацієнта з невиліковним захворюванням та його близьких;
- способи комунікації з невиліковним пацієнтом та його близькими
- форми організації ПХД;
- поняття менеджменту болю та інших виснажливих симптомів;
- принципи командного підходу в ПХД;
- психологічні та духовні аспекти ПХД;
- етичні та правові проблеми ПХД;
- поняття синдрому емоційного вигорання, методи профілактики;

У результаті вивчення дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» студент повинен вміти:

- діагностувати невиліковне захворювання, термінальний стан та його фази;
- діагностувати, лікувати больовий синдром, володіючи широким спектром сучасних технологій знеболення;
- здійснювати діагностику, лікування інших виснажливих симптомів (блювота, задишка тощо), що супроводжують невиліковний стан;
- розрахувати дозу знеболювального засобу та виписувати відповідні рецепти;
- вести облік та зберігати сильнодіючі і наркотичні середники відповідно до чинного законодавства;
- проводити реанімаційні заходи невиліковно хворим;
- надавати психологічну підтримку невиліковно хворим та їхнім близьким під час хвороби і в період скорботи;
- застосовувати правила поведінки з померлою людиною відповідно до чинного законодавства;
- дотримуватись біоетичних та законодавчих норм під час надання ПХД;
- проводити консультивання інкурабельних пацієнтів та їхніх близьких з питань медичного та немедичного супроводу під час невиліковної хвороби, в тому числі з питань догляду, харчування, соціальної, юридичної чи духовної підтримки тощо;
- працювати в мультидисциплінарній команді;
- застосовувати методики профілактики синдрому емоційного вигорання та боротьби з його

наслідками.

У результаті вивчення дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» студент повинен оволодіти наступними навичками:

- оволодіти теоретичними основами, сучасними принципами паліативної та хоспісної медицини,
- - навчитися узагальнювати отримані знання з ПХД та інтерпретувати їх застосування у майбутній професійній діяльності;
- - оволодіти вміннями та навичками з паліативної та хоспісної допомоги, необхідними у професійній діяльності лікаря.

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет паліативної допомоги.

Визначення паліативної допомоги; якість життя. Розвиток паліативної допомоги. Актуальні проблеми паліативної допомоги. Хто являється паліативним пацієнтом. Хто забезпечує паліативну допомогу. Де надають паліативну допомогу. Нормативно-правове забезпечення паліативної допомоги.

Тема 2. Етичні питання та спілкування

Етичний аспект прийняття рішень. Належне лікування: припинення або переривання

терапії. Рішення про відмову від серцево-легеневої реанімації. Медичне сприяння вмиранню: евтаназія і асистуюче самогубство; паліативна седація. Безперервна глибока седація аж до смерті пацієнта. Важливість правильної комунікації. Як повідомляти погані новини. Як впоратися з невизначеністю. Надія. Робота з сім'єю.

Тема 3. Психологічні аспекти, духовні питання і переживання тяжкої втрати.

Вплив хвороби, яка обмежує тривалість життя. Втрата і зміна ролі. Заперечення. Гнів. Тривога і депресія. Загальна підтримка. Інші проблеми. Замкнутий пацієнт. Пацієнти, за якими важко доглядати. Причини духовного страждання. Оцінка духовних потреб хворого. Як вирішувати духовні питання. Релігійні потреби. Значення особистих переконань лікаря. Моделі переживання горя. Допомога в переживанні тяжкої втрати. Допомога після смерті.

Тема 4. Загальні принципи виникнення болю.

Визначення болю. Клінічні класифікації хронічного больового синдрому. Причини та механізми розвитку больового синдрому. Фактори, які видозмінюють сприйняття болю хворим. Діагностика болю, методи оцінки інтенсивності болю. Симптоми в кінці життя.

Тема 5. Терапія болю.

Методи і засоби лікування хронічного больового синдрому. Класифікація методів знеболення: хірургічний, променевий та хіміотерапевтичний методи знеболення. Медикаментозна терапія (правила призначення ненаркотичних і наркотичних анальгетиків). Ад'ювантні анальгетики. Альтернативні способи введення ліків. Реалістичні очікування.

Тема 6. Симптоматичне лікування порушень травлення.

Сухість у роті (ксеростомія). Кандидоз порожнини рота і глотки. Дискомфорт у роті. Порушення смаку. Анорексія. Кахексія. Дисфагія. Диспепсія. Парез шлунка. Нудота і блювання. Запор. Діарея. Кишкова непрохідність. Асцит. Жовтяниця.

Тема 7. Симптоматичне лікування порушень дихання і урогенітальних симптомів.

Задишка. Кашель. Кровохаркання. Плевральний випіт. Гикавка. Урологічні симптоми. Прискорене сечовипускання, імперативний позив, ургентне нетримання сечі. Спазми сечового міхура. Утруднене сечовипускання. Догляд за сечовим катетером.

Тема 8. Симптоматичне лікування психічних і неврологічних порушень.

Психічні порушення. Тривога. Панічні атаки. Депресія. Ризик самогубства. Безсоння. Раніше виявлене психічне захворювання. Делірій. Деменція. Підвищений внутрішньочерепний тиск. Судоми. Безсудомний епілептичний статус. Міоклонія. М'язові судоми (крамп).

Тема 9. Лікування інших симптомів.

Підвищена стомлюваність. набряк. Лімфедема. Флегмона при лімфедемі. Пухлинні грибоподібні розростання. Пролежні.

Тема 10. Допомога в кінці життя: планування і останні дні життя.

Психічна дієздатність і прийняття рішень. Планування допомоги в кінці життя. Останні дні життя. Лікування цукрового діабету в кінці життя. Заходи, спрямовані на збереження комфорту в кінці життя. Преагональний стан. Професійні та особисті питання.

5. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ (ПРОГРАМНЕ) ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система) Сайт персональних навчальних систем ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського навчальної дисципліни «Паліативна і хоспісна медицина» <https://moodle.tdmu.edu.ua/course/view.php?id=4086>

Навчальні приміщення та обладнання лабораторії практичних навичок навчально-наукового інституту медсестринства ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського.

6. НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА РЕСУРСИ

А. Основні:

1. Паліативно-хоспісна допомога: навч. посіб. / В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська. — 2-е вид. — К. : ВСВ «Медицина», 2021. — 328 с.
2. Паліативна та хоспісна допомога : підручник / [Вороненко Ю. В. та ін.] ; за ред. акад. НАМН України Ю. В. Вороненка, чл.-кор. НАМН України Ю. І. Губського ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. - Вінниця : Нова Книга, 2017. - 385 с.
3. Основи паліативної допомоги: навч. посіб. / Твайкросс Р., Уилкок Е.. — 5-е вид. — М.:

Благодійний фонд допомоги хоспісу «Віра», 2017. – 416 с.:

4. Наказ МОЗ України від 11.06.2010 р. № 483 «Про затвердження примірного положення про лікарню “Хоспіс” (відділення, палату паліативного лікування) для хворих на туберкульоз» // Збірник нормативно-директивних документів з охорони здоров'я. — 2010. — № 7. — С. 39— 40.
5. Психологічна допомога в кризових ситуаціях/ С. Уварова, Н. Бойченко, С. Гришкан, Н. Улько// ПВНЗ "МІГП", - 2016, 248 с.

Б. Додаткові:

1. Брацюнь О.П. Вплив міждисциплінарного підходу в наданні паліативної допомоги на якість життя паліативних пацієнтів (на прикладі роботи першого денного хоспісу в Україні) / О. П. Брацюнь, Г. М. Науменко // Міжнародний журнал "Реабілітація та паліативна медицина". - 2016. - N 1 ЕБ. - С.80-82. - Библиогр.: с.82 .
2. Бронова В. Паліативна допомога: правове регулювання / В. Бронова // Довідник головної медичної сестри. - 2017. - N 8. - С.5-13
3. Бронова В. Паліативна допомога: правове регулювання / В. Бронова // Управління закладом охорони здоров'я. - 2017. - N 7. - С.15-24
4. Гуманітарно-правові аспекти організації паліативної медичної допомоги інкурабельним хворим на сучасному етапі розвитку українського суспільства / А.А. Висоцький [та ін.] // Головна медична сестра. — 2016. — № 12. — С. 37—38.
5. Коллякова О.М. Надання паліативної та хоспісної допомоги населенню в Україні / О.М. Коллякова // Управління закладом охорони здоров'я : для головного лікаря, його заступника та головної медсестри. — 2013. — № 7. — С. 66—68.
6. Кужель І.Р. Рівень емоційного вигорання як базовий критерій необхідності та змісту психоед'юкативної та психокорекційної роботи з медичним персоналом хоспісу / І.Р. Кужель, М.В. Маркова // Медицинская психология. — 2014. — № 1. — С.34—39.
7. Зовсім не страшна книга. Про життя, смерть і все, що поміж ними / Упоряд. Анастасія Леухіна. — Київ: Дух і літера, 2020 . — 368 с

Інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
2. Методичні рекомендації з організації паліативної допомоги утв. Мінздорвоцпрозвитку рф 22.09.2008 n 7180-рх)
3. Ю.І. Губський, М. К. Хобзей Фармакотерапія в паліативній та госпісній медицині. — К.: Здоров'я, 2001. — 352 с.
4. Короткий клінічний посібник з паліативної допомоги при ВІЛ/СНІДі . Під редакцією д.м.н., професора Г. А. Новікова. Москва, 2006.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів під час практичного заняття

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки.

8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять.

На початковому етапі практичного заняття проводиться контроль вхідного рівня теоретичної підготовки студента.

На етапі виконання практичних робіт оцінюються: виконання практичних робіт, запис протоколу досліджень відповідно до вимог, уміння аналізувати й інтерпретувати результати досліджень і правильно зробити обґрунтовані висновки.

На кінцевому етапі практичного заняття проводиться тестовий контроль теоретичної і практичної підготовки студента.

Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється за дванадцятибальною шкалою і в журнал обліку академічної успішності заноситься оцінка, відповідно до кількості набраних балів. Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного заняття.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ПІД ЧАС ЗАЛІКУ

Оцінка з дисципліни виставляється по завершенню її вивчення шляхом здачі заліку.

Залік проводиться на останньому практичному занятті та передбачає визначення рівня засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності. Студент вважається допущеним до заліку, якщо він відвідав усі практичні заняття, задовільно виконав всі види робіт, передбачені робочим планом зі всіх розділів навчальної дисципліни, набрав мінімальну кількість балів за поточну успішність, опанував практичні навички.

Оцінка з дисципліни виражається шкалою «зараховано», «не зараховано».

Залік вважається зарахованим, якщо середній бал поточної успішності студента складає 4,0 і вище. Залік вважається не зарахованим, якщо середній бал поточної успішності студента складає нижче 4,0.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни, формою підсумкового контролю є «Залік» – 200 балів.

Середній бал з відповідної дисципліни 12 балів = 194 бали за поточну успішність та ще 6 балів максимально можна додати за індивідуальну самостійну роботу студента.

Для проведення ранжування і виставлення оцінки ECTS середній бал поточної успішності з дисципліни конвертується з 12-бальною у 200-бальну шкалу.

Таблиця переведення 12-бальної рейтингової шкали у 200-бальну шкалу при формі підсумкового контролю залік (зараховано):

12-бальна	200-бальна	12-бальна	200-бальна	12-бальна	200-бальна
4; 4,1	117	6,7	143	9,4	169
4,2	118	6,8	144	9,5	170
4,3	119	6,9	145	9,6	171
4,4	120	7; 7,1	146	9,7	172
4,5	121	7,2	147	9,8	173
4,6	122	7,3	148	9,9	174

4,7	123	7,4	149	10, 10,1	175
4,8	124	7,5	150	10,2	176
4,9	125	7,6	151	10,3	177
5	126	7,7	152	10,4	178
5,1	127	7,8	153	10,5	179
5,2	128	7,9	154	10,6	180
5,3	129	8	155	10,7	181
5,4	130	8,1	156	10,8	182
5,5	131	8,2	157	10,9	183
5,6	132	8,3	158	11	184
5,7	133	8,4	159	11,1	185
5,8	134	8,5	160	11,2	186
5,9	135	8,6	161	11,3	187
6	136	8,7	162	11,4	188
6,1	137	8,8	163	11,5	189
6,2	138	8,9	164	11,6	190
6,3	139	9	165	11,7	191
6,4	140	9,1	166	11,8	192
6,5	141	9,2	167	11,9	193
6,6	142	9,3	168	12	194

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА:

№ з/п	Бали	Критерії оцінювання
1	1	додається за написання реферату до теми, розділу тощо.
2	2	додаються за виготовлення схем, таблиць та відеофільмів – з урахуванням важливості виконаної роботи;
3	3	додаються за участь (якщо студент приймав участь, але не отримав призового місця) у внутрішньовузівських олімпіадах і студентських наукових конференціях з надрукуванням роботи;
4	4	додаються за участь (якщо студент приймав участь, але не отримав призового місця) у міжвузівських олімпіадах з дисципліни та міжвузівських і міжнародних наукових студентських конференціях з надрукуванням роботи;
5	5	додаються за призові місця на внутрішньовузівських олімпіадах і студентських наукових конференціях з надрукуванням роботи;
6	6	додаються за призові місця на міжвузівських олімпіадах з дисципліни та міжвузівських і міжнародних наукових студентських конференціях з надрукуванням роботи;

Примітка: якщо студент приймає участь у двох і більше видах індивідуальної роботи, йому зараховуються бали лише за один вид роботи на його вибір.

ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка з дисципліни визначається як сума кількості балів поточної успішності та індивідуальної роботи. Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як наведено у таблиці:

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою
180-200 балів	5 – відмінно
140-179 балів	4 – добре
101-139 балів	3 – задовільно
100 балів і менше	2 – незадовільно

Студенти, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються програмою «АСУ» за шкалою ECTS таким чином:

Критерії визначення оцінки ECTS

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«А»	Найкращі 10% студентів

«В»	Наступні 25% студентів
«С»	Наступні 30% студентів
«D»	Наступні 25% студентів
«E»	Останні 10% студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «E» проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю, і успішно завершили вивчення дисципліни.

Оцінка FХ виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль (перший раз склали підсумковий контроль на «незадовільно»). Ця категорія студентів має право на перескладання підсумкового контролю за затвердженим графіком під час зимових канікул (до початку весняного семестру) або літніх канікул (до 1 липня поточного року) впродовж двох тижнів після завершення відповідного семестру. Повторне складання підсумкового контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка F виставляється студентам, які відвідали всі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Студент, який не набрав протягом семестру мінімальної кількості балів поточної успішності з дисципліни не може бути допущений до підсумкового семестрового контролю. Ця категорія студентів має право на додаткове вивчення дисципліни протягом канікул і повинна скласти її до початку наступного семестру.

Шкала оцінювання та переведення оцінок з рейтингової дванадцятибальної у 200-бальну, традиційну чотирибальну та шкалу оцінювання ЄКТС представлені у Положенні про організацію освітнього процесу в ТНМУ <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu.pdf>.

9. ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Політика щодо академічної доброчесності:

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (посилання на положення на сайті університету https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/TNMU-polozhennia_pro_academich_dobroches.pdf та визначається

системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача при вивченні освітньої компоненти: дотримання правил техніки безпеки на заняттях; недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, заборона використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань (в тому числі засобами електронного зв'язку), при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач має вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Політика щодо відвідування:

Здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Pravyla-vnutrishnogo-rozporiyadku.pdf> та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом <https://asu.tdmu.edu.ua/time-table/student>, дотримуватися етичних норм поведінки.

Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, відрядження, стажування, карантин тощо) навчання може відбуватися в он-лайн формі за погодженням з викладачем. Існують дні для консультацій, індивідуальних занять (п'ять днів на тиждень).

Політика щодо перескладання:

Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, то відпрацювання здійснюється у встановлені викладачем терміни. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ТНМУ <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu.pdf>. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені викладачем терміни.

Політика щодо апеляцій:

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «[Положення про організацію, проведення поточного та підсумкового контролю та процедура його оскарження](https://drive.google.com/file/d/1vKSocYwDYCGG-dcB5v6xCQhW9x_QcfTT/view)» https://drive.google.com/file/d/1vKSocYwDYCGG-dcB5v6xCQhW9x_QcfTT/view .

Політика щодо конфліктних ситуацій:

Спілкування учасників освітнього процесу (викладачі, здобувачі) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання. Вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до [Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій в університеті](https://drive.google.com/file/d/1QhOFYLMicU5HLDpSkLN4V_dkT0ujFfDw/view)

Силабус затверджено на засіданні кафедри
28 травня 2021 року, Протокол № 5